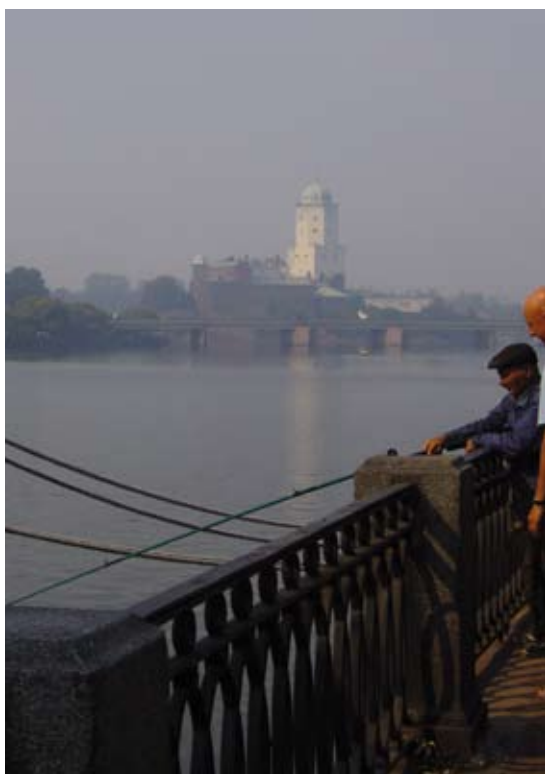

120-vuotias SGS Suursaassa 20.–23.8.2006

ILONA ROMU

Asettuessaan aakkosjärjestykseen Vaalimaan rajanylityspaikalla 28-päinen ryhmämme ei aavistanutkaan, että luvassa olisi vielä vauhtia ja vaarallisia tilanteita, ennen kuin olisimme taas Viipuriin verrattuna vain hiukan savunkäryisessä kotosuomessa (kuva 1): olimme lähellä Etelä-Suomeen saakka kantautuneen metsäpalosavun alkulähteitä. Luotsinamme toimi ekskursios sihteeri Jussi Pokki, joka oli jo saanut totutella retkemme muuttuviin ajankohtiin; nytkin mahdollista oli, että pääsymme Suursaaren saattaisi peruuntua vielä Koiviston satamasta lähtevällä yhteysaluksella. Matkalla Helsingistä Koivistoon Tapani Rämö toivotti osanottajat tervetulleiksi SGS:n puolesta, ja esittelykierroksen edetessä yhden sun toisen kaapista löytyi kaakkoissuomalaisia luurankoja. Sullouduttuamme hieman kallellaan kulkevaan

Kuva 1. Sunnuntain viettoa, taustalla Viipurin linna. Kuva: Ilona Romu.

160

paettiin alkoi parituntinen lähtöselvitys jonka jälkeen matkamme kohti kallioista Suursaarta sai viimein alkaa täysilukuisena.

Illansuussa rantauduimme Suurkylän satamaan hotellinväen avustuksella ja asetuimme yöpuulle. Koska saarella liikuttiin oman pääm mukaan, pyydän Suursaaren kokonaiskuvasta kiinnostuneita tutustumaan Geologi-lehden numeroon 1 vuodelta 2006 (s. 23–31) jossa on Mikko Nirosen kattava kuvaus sekä geologiasta että muutoin vallitsevasta tunnelmasta.

Maanantaiaamuna Tapani Rämö ja Maija Haavisto-Hyvärinen esittelivät saaren kallioperä- ja kvartäärigeologiaa. Tutustuimme joukolla rapakivimagmatismia vanhempaan, vähintään 1640 Ma konglomeraattiin ja patikoimme nuoremmille vulkaanisille kerrostumille kohti Pohjoiskorkian majakkaa. Ohut hapan porfyryri, mafinen laava, jossa on syöpyneitä maasälpärakeita, ”kalimaasälpäporfyryribreksia”, sekä ruskehtava heikosti raidallinen tuffiitti herättivät kaikenkarvaista keskustelua. Pohjoiskorkian majakka sijaitsee jopa 150 m paksuuden saavuttavan kvartsi-maasälpäporfyyrin päällä, josta näimmekin erinomaisen vertikaalileikkauksen kavutessamme majakalle. Tämä pääosin homogeeninen kivi, jossa on paikoin havaittu raitaisuutta, on Suursaaren vallitseva kivilajityyppi.

Laskeutuessamme näimme Pohjoiskorkian rinteillä äärimmäisen pyöristyneestä aineksesta koostuvia pirunpeltoja, joita oli vähän järjesteltykin. Iltapäivällä, tuhdin lounaan jälkeen, ryhmä hajosi kuin irtohiekka post-glasiain tundrauuleen ja aloimme tutkailla geologiaa, lähihistoriaa tai molempia; Suursaassa kun on mahdotonta liikkua törmäämättä joko suomalais-asutuksen tai neuvostoajan jäänteisiin. Saaren länsirannalla retkeläisiä ilahduttivat migmatiitit, joita leikkaavat graniittipegmatiitit ja tiivis, itä-länsisuuntainen vain heikosti budinoitunut basalttijuoni (kuva 4). Puolisen kilometriä tästä pohjoiseen em. juonta muistuttavaa materiaalia leikkaa graniittinen aines ja se näyttää deformaatioineelta (kuva 5).

GEOLOGI 58 (2006)

Kuva 2. Etäisyys Suursaareen noin 25 km. Kuva: Ilona Romu.

Kuva 3. Ryhmäkuva Pohjoiskorkian majakan edustalla. Kuva: Pasi Eilu.

Kuva 4. Lähes deformatumaton, itä-läntisuuntainen basalttijuoni. Kuva: Ilona Romu.

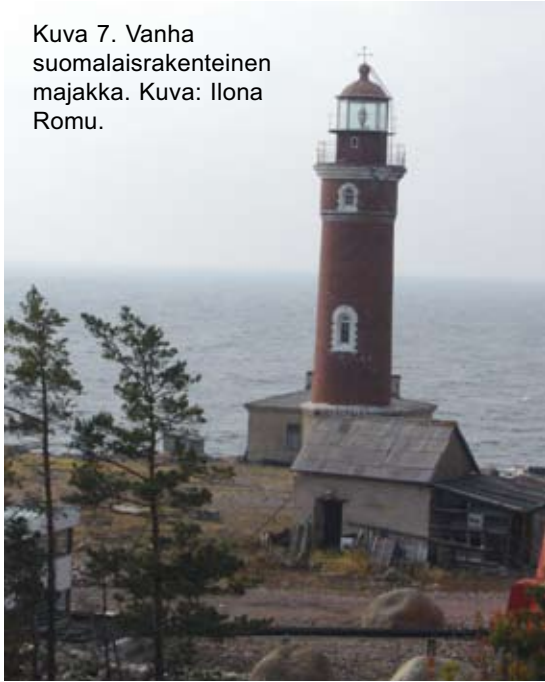

Kuva 5. Basalttista? materiaalia puolisen kilometriä pohjoiseen kuvan 4 otto paikasta. Kuva: Ilona Romu.

Kuva 6. Rahalla saa ja traktorilla pääsee. Kuva: Irmeli Mänttari.

Kuva 7. Vanha suomalaisrakenteinen majakka. Kuva: Ilona Romu.

Kuva 8. Lounatkorkian kvartsi-maasälpä-porfyyri. Kuva: Ilona Romu.

Tiistaina koko poppoo (kuva 6) siirrettiin saaren eteläosaan tutustumaan eteläiseen majakkaan (kuva 7) ja Lounatkorkian näkymiin. Matkalla seisahduttiin saaren tuhoutuneista suomalaistajamista toiseen, Kiiskinkylään. Monet perustukset olivat säilyneet ja erään seurueen jäsenen mukaan rakennukset olisi myöhemmin purettu ja siirretty toisaalle. Parin tunnin traktorikuljetuksen aikana toisen peräkärryn aisa irtosi kerran vetokoukusta, mutta nje problemo, kuljetettavat selvisivät säikähdyksellä ja saattajamme majakanvartijat painoivat taas kaasua. Lounatkorkialla tarkastettiin fyysikko Aleksandr Popovin muistomerkki ja tutka-aseman perustusten kvartsi-maasälpäporfyyri graniittisine sulkeumineen (kuva 8).

Illallisen jälkeen luvassa oli jo makoisiksi todetut löylyt ja viimeiset polskuttelut iltausvaisen Suursaaren maisemissa. Kuulohavainnon perusteella olivat sananmukaisesti valveutuneimmat matkatoverit muistaneet jäädä nostamaan maljoja kansojen välisen ystävyyden kunniaksi vielä raskaan päivän päätteeksi. Siitä, ettei tämä kunnia jäänyt omalle kontolleni, olin kiitollinen yhteys-

aluksen startatessa kohti Koivistoa aamukymmenen jälkeen. Parimetrinen aallokko pienehkössä laivassa alkoi olla haaste jo tunnottomimmillekin vatsoille: olimme onnekkaita ja höykytystä kesti alle kaksi tuntia. Odottaessamme lähtölupaa sain kuulla peräti mielenkiintoisia havaintoja Suursaaren kivrakenteista ja lisäksi sen viimevuosisadan alun vaiheista. Eräs havainnoija totesi Suurkylän laivalaiturista osan koostuvan Vironlahden pyterliitistä, jonka iästä oli olemassa proksitieto: samainen laituri on bongattu 1937 lähetetystä postikortista. Suursaaren rauhan- ja sota-ajan vaiheista kiinnostunut matkakumppani sen sijaan oli vaivautunut ottamaan kopioita vanhoista valokuvista ja postikorteista ja esitteli niitä tarinoiden kiinnostuneille. Paluumatka sujui jouhevasti bussilastillisen turistessa tyytyväisinä niin matkaan kuin kiinteälle kamaralle siirtymiseenkin. Kiitokset järjestäjille ja osanottajille mainiosta matkasta!

Ilona Romu
ilona.romu@iki.fi